

GROENINGEN

voor natuur in en om de stad

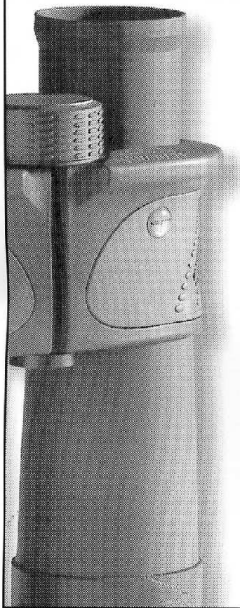

jaargang 37 nr. 2

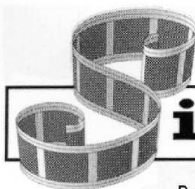
voorjaar 2013

IVN afdeling Groningen-Haren

- * Fotoservice
- * Alle grote merken
compact/reflex/digitaal
- * 80 Types verrekijkers
en telescopen op voorraad
- * Ook astronomische telescopen
- * Swift - Bynolyt - Zeiss
- * Swarovski-topdealer
- * *Vriend Stichting Het Groninger Landschap*

www.combigroningen.nl

ipkes

COMBI
FOTO-VIDEO

Poelestraat 19 - 9711 PG Groningen
Telefoon (050) 312 86 84

HET KLEINE REISCOLLECTIEF

kleinschalig verantwoord vertrouwd

Wij organiseren
natuurbelevingstochten,
kant en klaar of op maat,
voor vogelaars en
liefhebbers van fietsen,
wandelen en kanovaren.
Wij zijn er voor kleine
groepjes, families en
individuele reizigers.
Ook organiseren we
studiereizen/excursies
en groepsreizen.

vogelreizen 2013

Zweden, Falsterbo, vogeltrek, 6 dagen 29 september

natuur- en wandelreizen 2013

Engeland , wandelen in het Lake District	31 mei
Nederland , zeilreis, zout daar zit wad in!	14 juni
Engeland , wandelen door de Yorkshire Dales	21 juni
Albanië , cultuurrijke wandelreis	20 juli
Albanië , wandelen in Noord Albanië	27 juli
Polen , spannende reis voor ouders en kinderen	27 juli
Polen , ontdek Noordoost Polen, wandelreis	2 augustus
Schotland , wandelen op de Isle of Skye	30 augustus

Kleine groepen (vanaf 5 deelnemers).

Deskundige reisleiding.

Korting als u vroeg boekt.

Wij reizen per trein of minibus naar onze bestemmingen.

Ook bieden wij veel individuele reizen aan en maatwerk.

Het Kleine Reiscollectief is een initiatief van

info@hkrc.nl

www.hkrc.nl

085-7853820

Agenda

Zondag 28 april	Natuurkids! Vroege vogel excursie
Zondag 19 mei	Vroege vogels excursie in Vosbergen
Zondag 26 mei	Natuurkids! Waterdiertjes
Dinsdag 28 mei	Lezing het verborgen leven van waterplanten
Zaterdag 1 juni	Excursie het verborgen leven van waterplanten
Zondag 2 juni	Natuurkids! Waterdiertjes Tuinwijk
Zondag 9 juni	Fietsexcursie stedelijke ecologische structuur
Zaterdag 8 juni `	Vogelexcursie Fochteloërveen en Diependal
Dinsdag 25 juni	Lezing bloemen, wilde bijen en vlinders
Zaterdag 29 juni	Excursie bloemen, wilde bijen en vlinders
Donderdag 5 sept	Start bomencursus

De meest actuele informatie t.a.v. de excursie en cursussen die de IVN Groningen-Haren organiseert, is te vinden op de website:

<http://ivn.nl/afdeling/groningen-haren>

Vrijwilligers Vacature:

We Want You for PR

Deze Groeningen is in goede handen. De nieuwe website is actueel en voorziet in alle informatie. De folder spreekt tot de verbeelding. De pers wordt gezocht met berichten. Nu moet de coördinator voor PR en Communicatie nog vernieuwd worden. De 'co' zit in het bestuur, regelt de onderlinge lijntjes en zorgt indien nodig voor de veranderingen in de wijze van communiceren. Niet veel werk, wel voldoening gevend nu er steeds mooie producten liggen. Wie durft, wie doet, wie gaat ervoor!

Gevraagd: organisatie, aanspreekpunt van de werkgroep, afspraken maken, evt persberichten sturen, ervaring niet vereist. Meld je bij Kees van de Ven, prharengroeningen@kpnmail.nl of tel 050-4063310.

Yohân Bergsma
Meesterschilder

Meidoornlaan 3
9771 AN Sauwerd
tel. 050-5269734

www.ekoschilder.nl

Inhoudsopgave

Van de voorzitter	4
Van de redactie.....	6
U heeft wat gemist!	7
Heemtuin Groningen deel 2	9
Paaspolders	12
Kind en natuur	18
Natuurontbijt campagne	19
Trek- en wadvogels in de Breebaartpolder	20
Boekennieuws	22
Bootexcursie Zeearenden	23
Excursie en cursusprogramma voorjaar	27
Adressen en informatie.	31
Indeling werkgroepen en coördinatoren	32

Foto omslag: Eline van Ingen Schenau
"De Sleedoorn staat op knappen"

Van de voorzitter

Voor de vorige Groeningen schreef ik, begin januari, dat het tot dan toe een zachte winter was geweest, fijn voor de winterkoning en de ijsvogel. Zelf was ik klaar voor de nieuwe lente.

Dat viel dus tegen. Er volgde een winter die nog tot in april zou duren. Daarvan heb ik een deel niet meegemaakt. Mijn vrouw en ik hebben een prachtige reis door Nieuw Zeeland gemaakt. Daar was het zomer met veel zon. Een indrukwekkende natuur. Veel gezien: prachtige oerbossen met enorme bomen en exotische vogels, zeeleeuwen aan het strand, pinguïns, albatrossen, indrukwekkende watervallen, thermische- en vulkanische gebieden, fjorden, enorme meren en geweldig berglandschap. Een verrassend detail: wist u dat de “Robin”, ons roodborstje, in Nieuw Zeeland een zwart-witborstje is? Ik had een prachtige kans om het vogeltje op de foto te zetten en het geeft dus niet als de foto in zwart-wit is afgedrukt:

Begin maart waren we weer terug: een hele omschakeling. Het is nu april en ik heb nog geen tjiptjaf gehoord. Door de kou blijven ze langer in het zuiden. Speelt ook het gebruik van neo-nicotinoïden een rol? In een bericht van Arnold van Vliet (Natuurkalender) las ik dat dit bestrijdingsmiddel niet alleen de bijen treft, maar ook vogels, zoals de tjiptjaf. Het voorstel van de Europese Commissie om deze stoffen voor twee jaar te verbieden, is helaas niet aangenomen. Nederland stemde voor een verbod, maar er waren teveel andere landen tegen. Onbegrijpelijk.

Dan nu ons IVN. Na vorig jaar op de ALV te zijn afgetreden als secretaris (ik had het zeven jaar gedaan) ben ik dit jaar, op 12 maart, tot voorzitter benoemd. Ik doe het met plezier. De natuur gaat me aan het hart en ik voel me thuis in het IVN. 't Is alleen wel heel jammer dat er nog steeds geen nieuwe secretaris is. Onze penningmeester (Carlo) en ik delen nu het secretariaat: Carlo leegt regelmatig de brievenbus en ikzelf fungeer nog steeds als e-mailadres. Of, zoals Anton Valens schrijft in het kostelijke *Het boek Ont*: "gedeelde post is halve post". Notuleren van vergaderingen doen we in het bestuur bij toerbeurt. Zo blijft de afdeling in praktische zin wel draaien, maar het zou toch wel heel prettig zijn als iemand zich aanmeldt om het secretariaat op zich te nemen. Het is nu een extra belasting voor degenen die toch al druk zijn met bestuurlijke aangelegenheden. Zonder een secretaris is het bestuur, ook volgens de statuten, niet compleet.

Op 17 april komt onze landelijk voorzitter Peter Visser op bezoek om kennis te maken met de afdeling. We zullen hem in het bestuur ontvangen en hem vertellen over het wel en wee van onze afdeling. Ook de mogelijke samenwerking met andere natuur- en milieuorganisaties zal daarbij ter sprake komen. Daarover de volgende keer meer.

Vanmorgen, de eerste zaterdag van april, bij zonsopgang, ging ik weer stadsvogels tellen voor SOVON. Nog geen tjiptjaf gehoord. Maar gelukkig wel veel andere vogels. Vol ongeduld. Klaar voor de nieuwe lente!

Van de redactie

Vorige week zondag, 14 april, liep ik langs de dijk in Noordpolderzijl.

Daar brachten de langs scherende zwaluwen mij in opperbeste stemming. De lente staat voor de deur en heeft aangeklopt...

Als ik vandaag, 1 week later, links van mij uit het raam kijk zie ik dat de wilg naast het huis volop in bloei staat. Mijn raam kon ik vanmorgen open zetten om de frisse lentelucht binnen te laten, zonder dat ik het koud kreeg. Overal om het huis hoor en zie ik vogeltjes druk in de weer....het is lente!

In deze Groeningen vind je 2 mooie stukken over de vogels die her en der gezien zijn. Verder besteden we aandacht aan de relatie tussen kinderen van nu en de natuur. Heel vanzelfsprekend is het allang niet meer om als kind zolang mogelijk buiten te spelen in het groen. Hier is gelukkig steeds meer aandacht voor. De IVN draagt hier ook een steentje aan bij met de landelijke campagne "Natuurontbijt".

De aftrap van de serie lezingen en excursies van de plantenwerkgroep was een succes...laten we hopen dat er de volgende keer meer mensen naar toe getrokken worden. Verder laat Bart van de Heemtuin van zich horen. De komende periode zal een prachtige tijd zijn om daar eens langs te gaan.

Verder wil ik nog met jullie delen dat we, gisteren tijdens de bootexcursie die was georganiseerd voor de cursusgroep "roofvogels en uilen", het immens grote nest van de zeearend hebben mogen bewonderen. Ze zat op t nest en was niet voornemens om ons te trakteren op een vlieg optreden...helaas. De kers op de pudding was voor mij welzeker de Wespendif die zich even langs de boot aan ons liet zien...vlak nadat Ina had laten vallen: ik wil graag een keer een wespendif zien. Dus, weet waar je om vraagt!! Veel leesplezier.

De deadline voor het aanleveren van kopij voor de volgende editie is
10 juli 2013

Kopij kan naar: ivngroeningen@gmail.com

U heeft wat gemist!!

Lezing Stinzenplanten Heilien Tonckens 2 april 2013

Voor het eerst maakte het IVN gebruik van het Vinkhuys als locatie voor een lezing. En wat voor één. U heeft wat gemist. Een zeer bevlogen en gepassioneerde Heilien Tonckens hield voor een klein zaaltje vol toehoorders een geweldige voordracht over Stinzenplanten. Meestal zijn haar verhalen zonder plaatjes zodat je je eigen beeld vormt. Maar nu had ze een aantal foto's gebruikt ter illustratie van haar verhaal. Heilien heeft in de voetsporen van Bakker e.a. de provincie Friesland opnieuw in kaart gebracht. Allerlei stinzen, States en boerderijen heeft ze afgelopen. Zo maar aanbellen bij een boer ergens ver achteruit. En dan hartelijk ontvangen worden. Oh u komt voor die plantjes en dan zie je vele vierkante meters met de prachtigste planten met er op gedumpt een autowrak en ander bedrijfsafval. Zo heeft Heilien ook veel plaatsen bezocht in Groningen, Drenthe, Overijssel en ook in Limburg en Duitsland. Ze viel van de ene in de andere verbazing en vooral verrukking.

De aandachtige luisteraars nam ze mee in haar verrukking. En ook verbazing. Als je op een begraafplaats geconfronteerd wordt met beheerders die zeggen al die fleurige bloemen, dat moet toch wat

minder, dus afmaaien. En waar praten we dan over.... Bostulpen. Menigeen heeft er nog nooit één zien bloeien.

Heilien stimuleerde iedereen om een keer te gaan kijken bij de Martena State, de Jongema State en nog vele anderen Stinzen. Als docente ecologisch tuinieren van het AOC Terra verbood ze toch wel om plantjes uit te graven, zaad meenemen kon wel. Het duurt dan wel 3 tot 4 jaar voordat je bloemen hebt. Ze leerde je tegelijk dat die planten er niet zomaar staan. Vaak werden de ecologische groeiplaatsen en voorwaarden genoemd bij de planten. Vaak op voedselrijke plaatsen onder bomen.

Het enige jammerlijke van de avond was de opkomst. Buiten een aantal leden van de plantenwerkgroep waren er zo'n tien bezoekers gekomen. Maar die kregen dan ook wel waar voor hun geld.

Ernst Flentge

Waarnemend coördinator Wilde Plantenwerkgroep.

Heemtuin Groningen deel 2: Naaldbomen

Naaktzadigen, naaldbomen (coniferen) bestaat uit drie families. Uit elke familie is één soort in Nederland inheems, de jeneverbes uit de cipresfam., de grove den uit de dennenfam. en de taxus (venijnboom) uit de taxusfam. In de heemtuin staan een aantal topzware jeneverbessen die steeds verder uit elkaar vallen, ze groeien hier te hard. Heel apart is wel dat in de zomer vlak na een flinke regenbui er opeens heel veel koraalzwammetje op de takken kan verschijnen, die dan na een paar dagen ook weer geheel verdwenen is en het hele jaar niet meer terugkomt. We hebben een taxus geplant (giftig, ook voor vee) deze groeit flink vooral in de breedte. Het hout is zeer geschikt voor pijl en boog en tijdens de kruistochten zijn er heel wat taxussen gesneuveld. Er staan hier een aantal grove dennen en Servische sparren, eekhoorns zijn dol op de zaden. We hebben nog een moerascipres en een watercipres (bladverliezende naaldbomen) bij de grote vijver naast elkaar geplant. Moerascipres (knoppen verspreid) uit de Everglades maakt lucht(knie)wortels. Watercipres (knoppen tegenoverstaand) uit China, men dacht dat hij uitgestorven was.

moerascipres

Een boom die in het plantenrijk een heel aparte plaats inneemt is de Japanse notenboom (Ginkgo) een naaktzadige loofboom, tweelobbig blad, gele herfstkleur, wordt wel als straatboom gebruikt, alleen de mannetjes want de vruchten gaan enorm stinken.

Halfbedektzadigen, niet in Ned., bestaan slechts uit drie families met elk één genus. Een bekende medicinale plant is de Ephedra, plm. 50 soorten, o.a. uit Z-Europa.

den en sparren

Volgende keer ga ik verder met de loofbomen en struiken, dat laat me hier de ruimte om nog wat meer over de heemtuin te vertellen en enkele begrippen uit te leggen. Onze doelstelling: zowel qua flora als fauna een zo groot mogelijke soortenrijkdom (biodiversiteit) door verschillende biotoopjes te creëren. Een biotoop wordt in de eerste plaats bepaald door abiotische (niet-levende) factoren als klimaat (zon, regen en temp.), grondsoort (arm-rijk), water (nat-droog), zon-schaduw, zuur-basisch (kalkrijk). Deze factoren bepalen de plantengroei, zo ontstaan plantengemeenschappen of -verbonden. Zowel de abiotische factoren als de flora bepalen weer de aanwezige fauna.

Overgangsgebieden (gradiënten) leveren vaak de meest interessante (soortenrijke) biotopen op, denk aan natuurlijke bosranden, zon naar schaduw, of oevers, nat naar droog. Een belangrijke biotoop op de heemtuin is de niet-natuurlijke (uitgegraven) kwelvijver met zijn brede oevers. Kwel wordt veroorzaakt door ondergrondse stromingen waarbij het water op een zeker punt weer aan de oppervlakte komt. Het is vaak sterk ijzerhoudend waardoor het water bruin kleurt. Het kenmerkt zich verder door olieachtige

open plek in het bos-biotop

schimmelvlekken op het water en door een bepaalde plantengroei (kwelindicatoren) zoals waterviolier, gele waterkers en grote boterbloem.

Zonder beheer zal de vijver erg snel dichtgroeien en dichtslibben. Al snel zullen zwarte els en berk verschijnen direct gevolgd door es, witte abeel en schietwilg en wat later zomereik en misschien haagbeuk. Daartussen verschijnen eerst nog wel struiken (hazelaar, meidoorn, vogelkers), doch deze verdwijnen op den duur weer. Dit proces noemt men successie, van een pionier (veel een- en tweejarigen) naar een climaxsituatie (bomen bv. essen- of beukenbos). Successie zal hier relatief snel verlopen. De enige vertragende factor kan nog het grote verschil in de waterstand tussen zomer en winter zijn waardoor bomen slecht wortelen.

Volgende keer loofbomen en struiken.

Bart Beute

Paaspolders

Het is tweede paasdag. Bij het wakker worden stel ik verheugd vast dat de hemel blauw is. Toch nog weer 2 graden nachtvorst, maar in de loop van de dag zal het kwik naar 6° kruipen. Ik ga een rondje

Zuidlaardermeer doen: Westerbroekstermadepolder, Kropswolderbuitenpolder, dan met het pontje dat vandaag voor het eerst in dit seizoen weer in functie is, naar de Oostpolder, Onnerpolder en Oosterpolder. Op mijn elektrische fiets.

Vanaf de Dr. Ebelsweg fiets ik het tunneltje door en beland ik in de Onnerpolder. Dat staat nog flink onder water, maar toch is het peil, vergeleken bij een paar weken terug, al behoorlijk gezakt.

Op het bruggetje dat de grens markeert tussen de Onnerpolder en de Westerbroekstermadepolder stap ik van mijn fiets af. Dat hoort zo. Iedereen stapt boven op het bruggetje van de fiets af. Om even naar het water en de molen te kijken en naar het opkomende riet, of om een praatje te maken met iemand anders die van zijn fiets afgestapt is.

Ik ben benieuwd of vandaag mijn eerste Geoorde Fuut, Tjiftjaf, Roodborsttapuit of Blauwborst op mijn pad komt. Tot nog toe is het nog akelig stil wat betreft het kleine grut. Hier en daar een Graspieper.

Ganzen genoeg. Richting de molen zie ik honderden Kolganzen met hier en daar een Grauwe Gans, Smient, Pijlstaart of Wintertaling ertussen. Er komen steeds meer Kolganzen aangevlogen. Ik ga ze toch maar eens serieus tellen en kom tot over de duizend. De wegtrek naar de broedgebieden is nog niet echt op gang gekomen. Het is te koud en de harde oostenwind van de laatste weken houdt ze tegen.

Van die kou schijnen de Schotse hooglanders geen last te hebben. Een stier staat zich in het zonnetje te schurken aan het toegangshek naar het laarzenpad, dus ik zie er maar vanaf om daar op het bankje even uit te rusten.

Vanaf het pad naar de vogelkijkhut speur ik het water af. Ganzen, eenden, Meerkoeten; twee Nijlganzen, op zoek naar nestgelegenheid, proberen te vergeefs een Grauwe Gans van een muskusratnest te verjagen. En dan, twee Geoorde Fuutjes! Ze zijn er weer! Na het enorme

broedsucces van vorig jaar in deze polders, 145 broedparen (!), gaan ze het opnieuw proberen.

In de wilgen voor de schutting naar de kijkhut tuimelen Rietgorzen en Vinken. En op de schutting zelf zit een klein vogeltje dat mij aankijkt en

roept: “Tjiftjaf”. Ik roep blij verrast “Tjiftjaf!” terug. Dan komt er nog eentje bij en samen vliegen ze in een boom vlakbij, waarbij ze zich verder niet veel meer van mij aantrekken.

Vanuit de hut zelf valt er niet veel te zien. Kokmeeuwen, enkele Kuifeenden, Wintertalingen, een overvliegende Grote Zaagbek en in de verte natuurlijk talloze ganzen. Op het pad terug nog een paar Tafeleenden en nog eens 4 baltsende Geoorde Futen. Het gaat goed! Ook in de Kropswolderbuitenpolder staat het water nog heel erg hoog. Links van het pad zwemmen Wilde Eenden, Krakeenden, Slobeenden, Wintertalingen en Meerkoeten. Rechts van het pad is het nog één grote watervlakte. Daar begonnen vorig jaar de eerste Witwangsterns met het bouwen van hun nesten. Het werden uiteindelijk 26 broedparen! Dat zou toch zo leuk zijn als ze dit jaar weer terugkwamen. Als dat gebeurt gaat Alwin Hut, beheermedewerker van het Groninger Landschap, hier een oud bushokje plaatsen waar je kunt schuilen voor al die slagregens die de Rolkepolder de naam Kropswolderbuitenpolder hebben gegeven. Witte Kwikstaarten vliegen opgewonden achter elkaar aan. Ze scheren vlak over het water en tuimelen in het riet. Futen zijn op zoek naar nestgelegenheid. Aalscholvers, Blauwe Reigers en Bergeenden. Overal het “kruuk, kruuk” van Wintertalingen.

Bij het pontje ontdek ik dat het pontje er niet ligt; 1 april zeker. Een familie met kinderen kijkt beteuterd naar Het Land van Beloften aan de

overkant. Ze hadden er zo graag een broodje paling willen halen. “Nou, laten we dan maar weer teruggaan.” zegt de man. Maar ik weet wel hoe het moet. Gewoon op de een of andere manier de aandacht trekken van iemand in het huis aan de overkant. Ik begin maar wat te zwaaien en te roepen. De familie begint ook mee te zwaaien. Dan komt er iemand uit het huis die wel genegen is om ons met zijn bootje op te halen om ons over te zetten.

In de Oostpolder eet ik een broodje op het bankje aan het Zuidlaardermeer. Grauwe Ganzen, Grote Canadese Ganzen en Kokmeeuwen. De wind is stevig aangetrokken, de bewolking toegenomen en het wordt stervenskoud. Ik stap maar weer op mijn fiets en begin naar de kachel te verlangen. Maar dat duurt niet lang, want op een dun strookje aarde dat net boven het water uitsteekt zie ik, dicht bij de rand van de weg, een Kemphaan lopen.

Daar moet ik foto's van maken. Hij is zo druk bezig met foerageren dat hij geen aandacht voor mij heeft. Als er een andere Kemphaan overvliegt vliegt hij die achterna en dan verschijnt er een Grutto. Met zijn lange snavel steekt hij diep in het slik, zó diep dat af en toe zijn kop

erin lijkt te verdwijnen. Hij hamert erop los. Het lijkt wel of de grond nog bevroren is. Af en toe stampet hij daarbij met zijn poten op de bodem,

net als een meeuw die de wormen naar boven trappelt. Of is het van woede? De vrouwtjes moeten de helft van hun lichaamsgewicht erbij eten om eieren te kunnen leggen. Met

deze kou is dat een helse opgave en zullen ze misschien een broedjaar overslaan. Laat die lente nou toch eens komen!

Even kijken langs het fietspad links. Er ligt nog steeds ijs langs de randen van het water. Op het nieuws verneem ik dat ze op het Schildmeer zelfs nog aan het schaatsen zijn. Twee Witte Kwikstaarten lijken zich ook met het ijs te vermaken. Ze landen er met een vaartje op zodat ze nog even op hun pootjes doorglijden. Misschien hebben ze zelfs nog nooit eerder in hun leven ijs gezien. Tureluurs scharrelen in de sloot waaruit een paar maal een Watersnip opvliegt als ik voorbijfiets. Veldleeuweriken zingen. Op het ondergelopen land foerageren Grutto's, Kemphanen, Pijlstaarten, Wintertalingen, Wilde Eenden, een enkele Zomertaling, ganzen en een Kleine Plevier.

Verder richting Onnen. In de weilanden langs de weg scharrelt een tiental Roeken. Ze hakken met hun sterke snavel in de bodem en halen er achter elkaar wormen uit. Die hebben kennelijk geen moeite met overleven. Ikzelf inmiddels wél. Ik heb het koud en heb honger en dat zadel van mijn fiets begint me steeds meer tegen te staan. De accu van

mijn fiets raakt ook aardig leeg. Eigenlijk wil ik naar huis. Maar ja, nu heb ik bijna het hele rondje gedaan en het staat zo slordig als ik dat niet afmaak. Dus ik fiets toch nog maar de Onnerpolder in, langs de Zuiderhooijdijk, richting gemaal. Links van het pad staat, met een bouwlint ervoor, een treurige bult hout die als paasvuur ontstoken zou moeten worden. Maar, vanwege brandgevaar door de aanhoudende droogte, mocht hij niet afgebouwd worden. Hij staat te dicht bij de bomen erachter.

Ook hier in de weilanden Veldleeuweriken die met hun gezang het hart verwarmen. Een Grote Zilverreiger vliegt op.

Het is al laat in de middag. Al vanaf een afstand zie ik dat er toch nog iemand aanwezig is op het hoge gemaal. Het is Sjoerd, hij komt hier wel vaker. Kijk, een Watersnip! Met zijn karakteristieke roep vliegt hij over ons heen. In het landschap stapt een groepje van nog eens 6 Watersnippen rond. Twee grote groepen Grutto's van ieder ongeveer 300 stuks. Een Bruine Kiekendief man vliegt voorbij en een Sperwer

scheert vlak over het water in de sloot. Vorige week is hier een Kerkuil gesignaleerd, overdag, jagend boven het maaiveld. En een Rode Wouw. Een Holenduif doet, net als vorig jaar, een broedpoging in het mechaniek van de grippers van het gemaal. Je maakt hier van alles mee. Een grote groep Smienten vliegt op, heel mooi in het avondlicht. De wind is gaan liggen, de lucht is weer blauw en de zon is op weg naar de horizon.

Om de cirkel netjes rond te maken zou ik nu nog naar de Oosterpolder moeten. Ik heb er eigenlijk geen puf meer voor, maar Sjoerd wil wel mee en dat geeft de doorslag. Langs een rustieke route belanden we in de Oosterpolder.

Een Roodborsttapuit zit boven in een struik, maar voordat ik hem goed in beeld krijg is hij alweer weggevlogen. Een Roodborstje zit op het prikkeldraad en een Winterkoninkje verstopt zich in het struikgewas. Tientallen Smienten zwemmen in het water; in de stilte van de avond maken ze een oorverdovend lawaai. In de verte een groep Kramsvogels, twee Fazanten, een Blauwe Reiger, Grauwe Ganzen en Nijlganzen. We lopen nog even het pad van het strooibos in en zakken daarbij diep in de blubber. Het pad naar het kijkscherp laten we links liggen, want daar zit toch nooit iets. Om de hoek naar rechts zet Sjoerd zijn telescoop op. Dit is de hotspot voor de Klapekster. Maar hoe we ook zoeken, hij is niet thuis. Wel zie ik eindelijk de Roodborsttapuit heel mooi in de telescoop. Een man, boven in een struik; mijn eerste dit jaar. Een Havik vliegt voorbij.

Met een noodvaart scheur ik naar huis. Mijn accu mag nu helemaal leeg. Ik ben net op tijd voor het weerbericht van het 8 uur journaal: deze week nog nachtvorst. Pas vanaf volgende week wordt het misschien een beetje lente. Dan wordt het hoog tijd voor de Blauwborst. Op waarnemingen.nl zie ik trouwens dat niemand de

Blauwborst op 1 april heeft gemeld. Maar wat ik vandaag helaas wél gemist blijkt te hebben in de Paaspolders: de Buidelmees, Lepelaar, Grote Gele Kwikstaart, Zwarte Ruiter en Blauwe Kiekendief. Die bewaar ik voor later, als het lente wordt.

Kinderen zien natuur niet als een onderdeel van hun dagelijks leven

Kinderen zien natuur niet als een onderdeel van hun dagelijks leven. Uit een onderzoek van Natuurmonumenten naar natuurbeleving onder 7600 Nederlandse kinderen tussen 4 en 16 jaar blijkt dat 91% van de kinderen natuur ziet als iets waar je georganiseerd naartoe gaat. Natuurmonumenten doet een oproep aan volwassenen om kinderen meer ruimte te bieden om overal, altijd en dichtbij natuur te ervaren zonder afhankelijkheid van volwassenen.

Meer dan de helft denkt afhankelijk te zijn van begeleiding (ouders, school) om in de natuur te zijn. Van de ondervraagde kinderen vindt bijna 70% thuis of binnen spelen saai. Van de kinderen verwacht 47% dat ze geholpen worden om buiten iets te gaan doen, in plaats dat ze zelf iets ondernemen. "De kinderen uit dit onderzoek bevestigen het beeld dat ze afhankelijk zijn in het beleven van natuur van volwassenen, die vaak zelf niet meer weten hoe fijn en belangrijk het is om in een natuurlijke omgeving te zijn", zegt boswachter Angelique Aerts.

Dit geldt niet alleen voor verstedelijkte gebieden, waarvan in het algemeen wordt aangenomen dat hier de problemen rond natuurbeleving het grootst zijn. Uit het onderzoek blijkt dit op alle kinderen in heel Nederland van toepassing. Er is in natuurbeleving namelijk in leeftijd, woonplaats en geslacht nauwelijks waarneembaar verschil. Kinderen in de drukke Randstad ervaren natuur iets minder dichtbij of toegankelijk ten opzichte van kinderen in bijvoorbeeld Friesland, Drenthe of Zeeland.

Natuurmonumenten ziet in de uitkomsten van het onderzoek een handvat voor de staatssecretaris Dijkema van Economische Zaken om in haar beleid de noodzaak van behoud van natuur voor kinderen centraal te stellen.

bron: Natuurmonumenten, 02/04/13

Met z'n allen ontbijten in Vennebroek op 12 mei

Vanuit het landelijk IVN bureau wordt er dit jaar een natuurontbijtcampagne gehouden. Als belangrijkste doelstelling heeft het de bekendheid van het IVN te vergroten en leden te werven. Enkele leden van onze werkgroepen 'Natuurkids' en 'Vogels' hebben dit aangegrepen om ook bij ons in de buurt een ontbijt te houden.

Dit vindt plaats op **zondag 12 mei** op de landgoederen De Braak en Vennebroek. Eromheen worden voor jong en oud ook nog enkele activiteiten georganiseerd.

Het complete programma:

- 9.00 uur: **Speurtocht voor kinderen**
- 9.30uur: **Ontbijt in het koetshuis in Vennebroek**
 (kinderen komen wat later)
- 10.15 uur: **Vogelexcursie**
- 11.30 uur: **Einde**

Je kunt je hiervoor opgeven via www.natuurontbijt.nl

Trek- en wadvogels in de Breebaartpolder

Zaterdag 13 april vond er een excursie plaats van de Vogelwerkgroep naar dit gebied in het noord-oosten van Groningen dicht bij Termunten. Om 9.00 uur vertrokken we vanaf de parkeerplaats van sportcentrum Karding met 3 auto's en 13 mensen. Even voor 10 uur waren we ter plekke. Het was nog hartstikke koud ondanks de positieve weersvoorspellingen, die voor deze dag het begin van de lente hadden aangekondigd met temperaturen van 15 á 19 (in het zuiden) graden!

Na het spotten van de zwarte roodstaart die 'volgens afspraak' weer keurig op zijn plekje zat op de bunkers en het verdelen van enkele kijkers aan deelnemers togen wij de dijk op om een eerste blik over de Dollard te werpen. Hier was nog niet zoveel te zien; wat bergeenden, een regenwulp, brandganzen, enkele mantelmeeuwen e.d.

Daarom werd al snel besloten ons in 2 groepjes te verdelen, één groepje richting de kijkhut en het andere groepje zou op en over de binnendijk richting de plas gaan. Ik liep mee met het laatst genoemde groepje. Het was druk op de plas: een grote groep lepelaars, heel veel blauwe reigers, aalscholvers, smienten, wintertaling, grote zilverreigers en natuurlijk veel kluten. Even verderop wenkte André ons, want één blauwborst en daarna enkele blauwborsten lieten zich prachtig zien op het paadje tussen het riet. Geweldig! Ook hun kenmerkende zang met het 'aanloopje' lieten ze goed horen.

Na deze leuke waarneming werd het tijd voor de wissel en liepen wij richting kijkhut. In de kijkhut hadden we nog een betere en mooiere blik op de plas. Nu ontdekten we ook watersnippen, 2 bontbekplevieren, tureluurs, grutto's, een bruine kiek die over vloog, en na heel veel tuurwerk besloten we dat een klein steltlopertje, erg ver weg en moeilijk te zien, toch naar alle waarschijnlijkheid een 'gewone bonte strandloper' was.

Verder had iedereen zo zijn eigen leermomenten, zo deed Willy B. de ontdekking dat niet elke grutto er gelijk uitziet! De één is al min of meer in oranje broedkleed en de ander heeft nog zijn grijzig winter'jasje'aan. Het blijft lastig die vogels, zeker in deze tijd van het jaar.

Het was intussen 12 uur geweest en besloten werd een kop koffie met koek te gaan nuttigen in de Reiderhoeve. Net toen we bijna klaar stonden om onze excursie te vervolgen, werd er alarm geslagen, want 2 beflijsters waren te zien vanuit de bovenruimte! Ze bleken vlak bij op het veld onder een boom te zitten! Heel bijzonder, voor mij de tweede keer dat ik deze vogel goed heb gezien!

Altijd in de trekperiode worden her en der waarnemingen gemeld, maar het zijn momentopnames, het is een gelukje als je deze vogel in de kijker krijgt. Meteen via Obsmaps melden dus deze waarneming!

Na dit intermezzo gingen we opnieuw over de dijk en langs het rietpad tussen de plassen door naar de buitendijk. Opnieuw blauwborsten, maar ook een roodborsttapuit die zich prachtig liet zien, en een grote zwerm bonte strandlopers boven het water, plus groepen kleine bruine vogeltjes in het gras, later gedetermineerd als fraters.

Tot slot de dijk op en over de punt van Reide uitkijken. Ook hier fraters, maar ook veel witte kwikstaarten, enkele kneuen en erg leuk, gele kwikstaarten. Geen zeehonden te zien. Vervolgens ging er hoog door de lucht een donkere roofvogel, was het een zwarte wouw of een vrouwtje bruine kiek? Het antwoord hierop bleef onduidelijk, maar even later wat lager boven de bomen en op een gegeven moment even goed in het licht zichtbaar een rode wouw! Prachtig!

Het was intussen 14 uur geweest, we moesten terug naar de auto's, want de afspraak was plusminus 15 uur in Groningen. Met moeite kon een ieder zich losmaken van het rondkijken. Een zeer geslaagde en gezellige excursie liep ten einde. Lang niet alle waarnemingen zijn in dit verhaal benoemd, ik heb niet geteld, maar het waren er best veel en daarbij dus een aantal soorten die je niet vaak tegenkomt.

Willy Sjaarda
namens de Vogelwerkgroep

...en deze hebben we natuurlijk ook gezien!

Boekennieuws

Helaas kon de boekenverkoop op de Algemene Ledenvergadering niet doorgaan. Om die reden gelden de aanbiedingen voor de ALV voor alle leden, die voor 15 mei a.s. één of meer van de hieronder genoemde boeken bestellen.

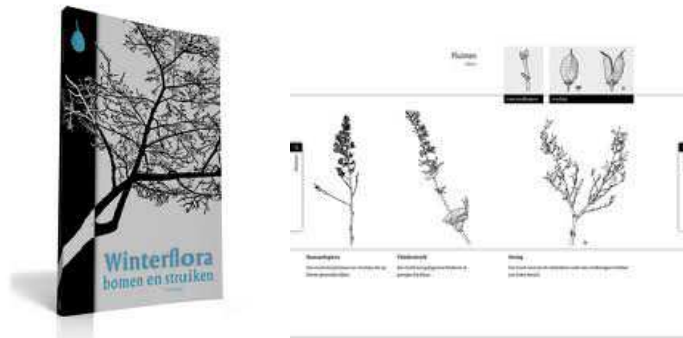
Fotogids Mossen – vrijwel complete gids voor Nederland en België , 600 soorten in kleur afgebeeld. KNNV uitgeverij. Nu €25

Tuinieren voor wilde dieren – maak van je tuin een beestenboel. Zojuist verschenen 2de druk. Nu €11,50

Boekjes uit de serie **In Beeld**. Vele titels onder andere bijen, bomen, dagvlinders, diersporen, nachtvlinders, roofvogels, uilen, spinnen. Drie voor €10

Verder uit voorraad leverbaar:

Dirk Slagter '**Winterflora bomen en struiken**'. Met dit boekje breng je in de winter 110 soorten bomen en struiken, klim- en slingerplanten op naam. Prijs €14,50, voor leden €12,95

Zakgids Vogels van Nederland - Handzaam gidsje met de in Nederland voorkomende vogels met kijktips en verspreidingskaartjes. €12,95, voor leden €11,50

Bestellen bij: Saskia van der Burg, Eyssoniusstraat 28, 9714BS Groningen, tel. 050-5799631, e-mail steunfondsNME@hotmail.com

Soms hing de boot zo scheef dat de kaptein
niet meer goed kon sturen....

**Bootexcursie Zeearend
Van de roofvogels en uilencursus
Lauwersmeer 20 april 2013**

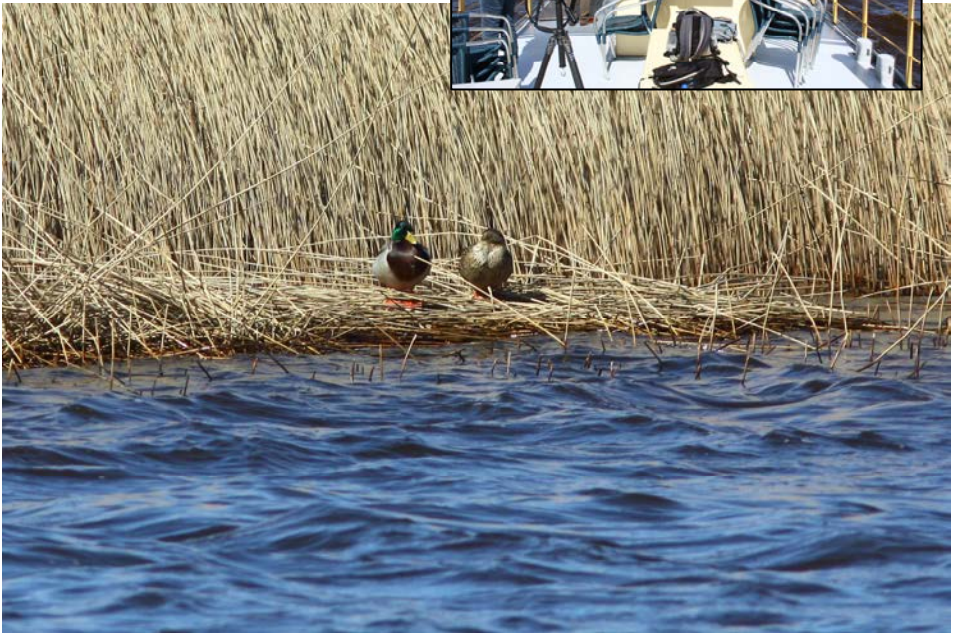

Boswachter Hans Gartner vertelt

Nest van de zeearend

Ga naar www.ivn.nl/afdeling/groningen-haren om deze fotoserie in kleur te bekijken

Met dank aan de Vogelwerkgroep en Piet Jager voor de mooie foto's

IVN Excursie- en cursusprogramma jaar 2013

Excursies:

Zondag 28 april: Natuurkids! Vroege vogel excursie

Plaats en tijd: Stadspark, bij de hoofdingang a/d paterswoldseweg.

Verzamelen om 5 uur tot ongeveer half 7.

De meeste vogels hebben het zo druk in het voorjaar dat ze al opstaan als de zon net opkomt. Dat is voor heel vroeg, maar als we op deze tijd samen het bos ingaan, dan laten de vogels jou het mooiste fluitconcert horen dat ze kennen...wie wil dat nou missen?!

Opgave en contact via natuurkids.groningen@gmail.com.

Aanmelden verplicht.

Zondag 19 mei : Vroege vogels excursie in Vosbergen

Plaats en tijd: We vertrekken om 5.00 uur bij de parkeerplaats bij begraafplaats 'de Duinen'. De excursie duurt tot ongeveer 7.30 uur.

Thema: zangvogels in de vroege ochtend. Vaak hoor je een vogel eerder dan dat je hem ziet. Bij het herkennen en op naam brengen van vogels is daarom de zang/roep minstens zo belangrijk als uiterlijke kenmerken zoals formaat, kleuren en gedrag.

We gaan deze ochtend vroeg op pad, omdat veel vogels al voor zonsopgang beginnen te zingen. Kleed je warm aan want het kan zo vroeg op de ochtend nog behoorlijk koud zijn!

Informatie en opgave: [Harry Westerhuis HHarryWesterhuis@gmail.com](mailto:HarryWesterhuis@gmail.com)

Zondag 26 mei: Natuurkids! Waterdiertjes, een zoektocht in de sloot

Plaats en tijd: De locatie wordt nader bekend gemaakt. Van 14.00 tot 16.00 uur.

Een natte waterexcursie voor kids van 6 t/m 12 jaar

Contact en opgave via natuurkids.groningen@gmail.com. Aanmelden verplicht.

Dinsdag 28 mei: Lezing Het verborgen leven van waterplanten

Plaats en tijd: het Vinkhuys, aanvang 20 uur. Het Vinkhuys is prima bereikbaar per bus, fiets of auto.

Adres: Diamantlaan 94, 9743 BJ Groningen.

Hoe krijgen planten het voor elkaar om onder water te kunnen groeien en ook nog voor nakomelingen te zorgen? In deze lezing komen verschillende strategieën aan de orde die planten hebben ontwikkeld om zich in een nat milieu te handhaven. Met een uitstapje naar de moerasplanten en de krabbescheer, de enige nog levende soort van een familie die al 50 miljoen jaar oud is.

De kosten bedragen € 5. Aanmelden van te voren is gewenst bij Ernst Flentge, tel.: 050-5349131 of mail naar e.w.flentge@freeler.nl

Zaterdag 1 juni: Excursie Het verborgen leven van waterplanten

Plaats en tijd: Aanvang 14.00 uur, hoek Korreweg/Molukkenstraat

Wil je waterplanten in hun natuurlijke omgeving zien en bekijken, doe dan mee aan de excursie. Aanmelden is niet nodig

2 juni: Natuurkids! Waterdiertjes, een zoektocht in de sloot

Plaats en tijd: Tuinwijk aan de Helperzoom. Van 14.00 tot 16.00 uur.

De natte waterexcursie voor kids van 6 t/m 12 jaar op herhaling

Contact en opgave via natuurkids.groningen@gmail.com. Aanmelden verplicht.

Zondag 9 juni 2013: Fietsexcursie langs de stedelijke ecologische structuur (SES) aan de zuidwestkant van de stad.

Plaats en tijd: Start: 13.30 uur, ingang Stadspark, hoek Concourslaan/Paterswoldseweg. Terug: circa 17.00 uur.

De gemeente Groningen voert een actief beleid om het groen in de stad te verbinden met de natuur buiten de stad. Tijdens deze excursie laten we bijzondere plekken zien in het Stadspark en ten zuiden van de stad, zoals de omgeving Hoornse Plas. Er zijn bedreigingen, obstakels, en pogingen om groene verbindingen te herstellen. We geven ook aandacht aan de verbinding tussen grotere natuurgebieden: Paterswoldsemeer en de "Onlanden". De route is in totaal ongeveer tien kilometer lang.

Informatie en opgave: IVN werkgroep stadsecologie, Lammert Tiesinga: 050-3133682 L.Tiesinga@inter.nl.net

Dit is de vierde excursie langs de SES. In voorgaande jaren organiseerde de werkgroep excursies aan de noordkant, de oostkant en de zuidkant van de stad.

Zaterdag 8 juni: Vogelexcursie Fochteloërveen en Diependal

Plaats en tijd: Vertrek om 8.00 uur vanaf de AH in de wijk Hoornse meer. terug in de stad om ongeveer 15.00 uur.

Thema: vogels van het hoogveen gebied, met kans op kraanvogel, roodborsttapuit, boomvalk, roodhalsfuut en slangenarend!

Opgave bij Andréa de Vries tel: 050-5275548 of e-mail a.kdv@ziggo.nl

Dinsdag 25 juni: Lezing Bloemen, wilde bijen en vlinders

Plaats en tijd: het Vinkhuys. Aanvang 20 uur. Het Vinkhuys is prima bereikbaar per bus, fiets of auto.

Adres: Diamantlaan 94, 9743 BJ.

Boeiende onderwerpen, zoals planten, vlinders of wilde bijen worden vaak afzonderlijk bekeken. Allen kennen we de honingbij, maar wist u dat er nog 357 andere bijensoorten in Nederland zijn? Er zijn ook vele vlinders die van andere planten afhankelijk zijn dan van de vlinderstruik. Wilt u nu eens wat meer weten over de samenhang tussen dagvlinders, wilde bijen en bloemen?

De kosten bedragen € 5. Aanmelden van te voren is gewenst bij Ernst Flentge, tel.: 050-5349131 of mail naar e.w.flentge@freeler.nl

Zaterdag 29 juni: Excursie Bloemen, wilde bijen en vlinders

Plaats en tijd: de Wiershoek, Beijumerweg 20, 9737 AD Groningen. aanvang om 14 uur

Kom met eigen ogen zien en beleven hoe vlinders en wilde bijen gebruik maken van de bloemen. Er gaat een wereld voor u open. Aanmelden is niet nodig.

Foto's: Wankja Ferguson

Cursussen:

Bomencursus

De plantenwerkgroep van het IVN Groningen-Haren organiseert deze bomencursus. In 8 bijeenkomsten leren de cursisten de meeste inheemse bomen van Nederland te benoemen aan de bladeren en knoppen. Naast de bomen als plant wordt er aandacht gegeven aan de ecologie van een bos en de mens in samenhang met de boom.

De cursusavonden worden gehouden op donderdagavonden: 5 sept, 3 okt, 7 nov en 12 dec

De excursies op zaterdagochtenden: 7 sept, 5 okt, 9 nov en 14 dec

Lokatie AOC Terra: Hereweg 99, Groningen.

Kosten: € 50,- voor leden/donateur en € 60,- voor niet leden. Informatie kunt u inwinnen bij Ernst Flentge. E-mail: e.w.flentge@freeler.nl of 050-5349131.

GroeneSurfTips, door andere organisaties dan de IVN

- De groene agenda van Natuur en Milieu federatie Groningen www.nmfgroningen.nl
- Nieuws uit de Nederlandse natuur op www.natuurbericht.nl
- Beleef de lente op www.beleefdelente.nl

Ben je actief op Facebook?
Bekijk dan eens
"de groene wereld".

Hier worden regelmatig groene
nieuwttjes, info of vragen over soorten en
mooie kiekjes geplaatst.

Adressen en informatie

IVN-Afdeling Groningen/Haren

Postbus 1573

9701 BN Groningen

www.ivn-groningen-haren.nl of ivn.nl/afdeling/groningen-haren

e-mail: ivngroningen-haren@gmail.com

Bestuur

Voorzitter: Lammert Tiesinga
L.Tiesinga@inter.nl.net Tel: 050-3133682

Secretaris: vacature

Penningmeester: Carlo Ensing
c.f.ensing@gmail.com Tel.: 06-47871101

Leden:

Els vd Boomgaard, Kees van de Ven, Ernst Flentge, Janneke van Steenis,
Gert Jan Huiskes

Ledenadministratie

Postbus 1573, 9701 BN Groningen.

E-mail: c.f.ensing@gmail.com

Gironummer 3742937 t.n.v. IVN afd. Groningen/Haren

Contributie/administratie

Leden zijn actief betrokken bij het IVN. Zij betalen per jaar minimaal 17,50 euro, waarvan de afdeling 8,65 euro afdraagt aan het landelijk bureau. Donateurs steunen het IVN en betalen minimaal 10,50 euro per jaar, dat geheel ten goede komt aan de afdeling.

Leden en donateurs ontvangen "Groeningen", en leden ontvangen tevens het landelijk tijdschrift "Mens en Natuur".

Leden, die "Mens en Natuur" niet thuis gezonden krijgen, dienen contact op te nemen met de afdelingspenningmeester.

Opgave, verhuizingen, overschrijvingen naar andere afdelingen en opzeggingen (dit laatste alleen voor 1 januari): aan de ledenadministratie van onze afdeling doorgeven. Betalingen geschieden per toegezonden acceptgiro of met internetbankieren.

Werkgroepen en coördinatoren

Vogelwerkgroep (waarnemend)

Willy Sjaarda

willy.sjaarda@telfort.nl

Plantenwerkgroep (waarnemend)

Ernst Flentge, tel.: 050-5349131

e.w.flentge@freeler.nl

Natuur- en Milieuwerkgroep Haren

Ernst Flentge, tel.: 050-5349131

e.w.flentge@freeler.nl

Werkgroep stadsecologie

Lammert Tiesinga, tel.: 050-3133682

L.Tiesinga@inter.nl.net

Werkgroep Natuurkids

Gert Jan Huisjes, tel.: 06-24149856

gertjanhuisjes@online.nl

Boekenverkoop

Saskia van der Burg

SteunfondsNME@hotmail.com

Werkgroep PR & Communicatie

Kees van de Ven, tel.: 050-4063310

keesvandeven@planet.nl

Ad interim

Kopij voor de Groeningen voor 10 Juli 2013 sturen naar:

Postbus 1573, 9701 BN Groningen of ivngroeningen@gmail.com

IVN Consulentenschap Groningen

Postbus 1020, 9701 BA Groningen.

Tel: 050-3135933; e-mail: consulentenschap.groningen@ivn.nl

Vrijwilligersconsulent: Marit Stokkentreeff

IVN-Landelijk

Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam.

Tel: 020-6228115

Website: www.ivn.nl

VOOR EEN ENERGIEZUINIGE INSTALLATIE -
GAAT U NAAR ...

LANTING
INSTALLATIEBEDRIJF BV

- centrale verwarming
- gas- en waterleiding
- zinkwerk
- luchtverwarming
- elektrische installaties
- warmtepompen
- installatie pv-panelen
- installatie zonnecollectoren

Kieler Bocht 39
9723 JA Groningen
Rijksstraatweg 94
9752 BJ Haren

UNETO-VNI

Tel. 050-5344065
Fax 050-5343757
lanting@technonet.nl

NATUURVOEDINGSWINKEL

Tel. 050 - 541 15 15

De Wiershoeck

www.beijum.nl/wiershoeck

Volledig assortiment biologische voeding:

Brood (ledere ochtand vers)
Zuivel en kaas
Groente en fruit
Vlees en vleesvervangers
Droogwaren
IJ's

Dikaappen
Dranken
Koek en snoep
Wijnen
Lichaamverzorging
Schoonmaakmiddelen Etc. etc.

Verkooppunt

Groente- & Fruit-abonnement

Op de fiets: gelegen aan het (fiets)pad door Beijum, richting Zuidwilde.

Per auto: afslag Beijum-Noord, bereikbaar via Ingang Onnemaheerd, daarna links rechts.

Open: ma. 11.30-18.00 di, v/m vr. 9.00-18.00 do. 9.00-20.00 za. 9.00-17.00 uur

Beijumerweg 20 (naast de schooltuinen).

Wij bezorgen ledere donderdag aan huis.
Faxnummer (050) 5792097

